

Β΄ Κύκλος Ομιλιών Παλιά και νέα φτώχεια και η εξουσία του χρήματος 15 Ιανουαρίου - 26 Φεβρουαρίου 2013

Η φτώχεια, όπως και αν αυτή ορίζεται ή αντιμετωπίζεται μέσα στον ιστορικό χρόνο (θέμα που μελετάται στον παρόντα Κύκλο), υπήρξε πάντα η αποκλειστική συνοδός της εξουσίας του πλούτου. Αν σήμερα τα οικονομικά και τα στατιστικά μεγέθη την ορίζουν ανά χώρα και κοινωνία, ως την έλλειψη πόρων για την ικανοποίηση βασικών ανθρώπινων αναγκών, τα μεγέθη αυτά και τα ποιοτικά τους χαρακτηριστικά δεν υπήρξαν πάντα συγκεκριμένα, ούτε επαρκώς διακριτά και μετρήσιμα. Η αδιαφορία των πλουσίων ή η φιλανθρωπία και ο ευεργετισμός συσκότιζε την αόρατη, κρυμμένη ή χωρίς κυρίαρχο λόγο αλλά πάντα απειλητική πενία κατά την αρχαιότητα. Στη συνέχεια κατά τους χριστιανικούς χρόνους μέρος από την εξουσία του πλούτου υιοθέτησε τα κηρύγματα για την παρηγορητική *πτωχεία* και κοινοκτημοσύνη δημιουργώντας την αγιοσύνη της εξαθλίωσης και την ενάρετη πενία. Θεωρείται πάντως ως προσφορά και κατάκτηση των Μέσων Χρόνων ο κυρίαρχος θεολογικός αλλά και κοινωνικός λόγος για την πενία που οδήγησε σε πρακτικές ανακούφισης, περίθαλψης των ενδεών και εξαθλιωμένων.

Βέβαια κατά μια άποψη η φτώχεια είναι η κόκκινη σέλα στο άλογο της κάθε εξουσίας και πάνω της κάθεται ο πλούτος που «ευεργετώντας» χαλιναγωγεί. Όταν όμως η χαλιναγωγή των εξαθλιωμένων δεν ήταν πλέον δυνατή ή όταν οι αόρατοι διεκδικούσαν και γίνονταν ορατός κίνδυνος, καθώς πλήθαιναν κατά εποχές μετά από την αποδιάρθρωση της ευημερίας, η αντίληψη για τους φτωχούς και η αντιμετώπισή τους άλλαζε δραματικά. Προβάλλεται πλέον η πολλαπλή επικινδυνότητα της φτώχειας για την κοινωνία. Η φτώχεια θα θεωρηθεί η μήτρα της επανάστασης και του εγκλήματος. Η νεωτερικότητα, μάλιστα, θα δημιουργήσει αστυνομικά, σωφρονιστικά ή και ανά περίπτωση ανθρωπιστικά συστήματα αντιμετώπισης, οι δε ανακριβείς τρόποι θεώρησης του κοινωνικού αποκλεισμού θα κυριαρχήσουν. Ταυτόχρονα θα κριθούν ως επιβεβλημένες κάποιες πρόνοιες για την αποδυνάμωση ή αποφυγή των κοινωνικών εκρήξεων.

Στον παρόντα Κύκλο με θέμα «Παλιά και νέα φτώχεια και η εξουσία του χρήματος» πιθανότατα δεν υπάρχει τίποτε το παλιό και τίποτε το νέο αναφορικά με την ίδια τη συνθήκη της φτώχειας και της εξουσίας, καθόσον διαπιστώνεται το αναλλοίωτα διαρκές τους στην ιστορία. Ίσως αυτός είναι ο λόγος που αποφύγαμε, εκτός των άλλων, την ιστορική εξέταση του θέματος κατά τον «πλούσιο» αιώνα που μας άφησε αλλά και στο σήμερα που πτωχοποιεί: για αυτά θα άξιζε να αφιερωθεί ένας άλλος κύκλος. Και μπορεί όλα να αλλάζουν και όλα ίδια να μένουν, αλλά εμείς ας σταθούμε και ας μελετήσουμε τα κηρύγματα, τις θεωρήσεις, τις δράσεις, κάποιες ακραίες κάποιες φιλάνθρωπες, πολιτικά, οικονομικά ή κοινωνικά συμφέρουσες. Έτσι αν οι παλαιοί κήρυτταν ότι ο πλούτος μπορεί να δικαιωθεί με την ελεημοσύνη, αλλά και ο φτωχός με την υπομονή, η ιστορία μάς υπενθυμίζει ότι υπάρχουν εποχές, σαν τη δική μας, που τόσο ο πλούτος όσο και η υπομονή εξαντλούνται, με απρόβλεπτες συνέπειες, ώστε να καθίσταται η ενασχόλησή μας με το θέμα ιδιαίτερα επίκαιρη, επείγουσα και χρήσιμη.

Διοργάνωση:

Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών, Τμήμα Βυζαντινών Ερευνών (ΚΒΕ)

Πρόγραμμα «Καθημερινός και κοινωνικός βίος των Βυζαντινών»

Επιστημονική επιμέλεια: Ηλίας Αναγνωστάκης

15 Ιανουαρίου 2013

Φτώχεια και Εξουσία. Εισαγωγική θεώρηση

Χαιρετισμός και Παρουσίαση εκδηλώσεων

Κρίτων Χρυσοχοΐδης, Διευθυντής Ινστιτούτου Ιστορικών Ερευνών (ΙΙΕ), ΕΙΕ

Χαιρετισμός του Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Ιερωνύμου

Φτώχά και επιγραμματικά για τη φτώχεια

Ηλίας Αναγνωστάκης/Μαρία Λεοντσίη, Ερευνητές ΙΙΕ/ΚΒΕ

Εισαγωγή στη θεματική των ομιλιών

Χριστίνα Αγγελίδη, Ομότιμος Διευθύντρια Ερευνών ΙΙΕ/ΚΒΕ

Πρόσωπα και προσωπεία της φτώχειας

Ευτυχία Λιάτα, Διευθύντρια Ερευνών ΙΙΕ/ΚΒΕ

22 Ιανουαρίου 2013

Πενία στην αρχαιότητα: Ορατός και αόρατος συνοδός της ευμάρειας

Δημοκρατία και πενία στην κλασική Αθήνα: αμοιβαία υποστήριξη ή υπονόμηση;

Μαρία Δημοπούλου, Δρ. Πανεπιστημίου Αθηνών

Εξουσία και φτώχεια. Το παράδειγμα της Ρώμης.

Χαρίκλεια Παπαγεωργιάδου, Διευθύντρια Ερευνών ΙΙΕ/ΚΕΡΑ

29 Ιανουαρίου 2013

Πενία και πλούτος στο Βυζάντιο: μια σκληρή πραγματικότητα και η φιλόνητρο μετατόπιση

Πλούτος και πενία: Αντιλήψεις των Πατέρων της Ανατολής (2ος-6ος αι.)

Γεράσιμος Μέρμανος, Ερευνητής ΙΙΕ/ΚΒΕ

Φτωχοί και πλούσιοι στο μέσο Βυζάντιο: πενία, πλούτος και εξουσία

Έφη Ράγια, Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια ΙΙΕ/ΚΒΕ

La pauvreté à Byzance. Ένα κλασικό έργο και η μετάφρασή του

Αντωνία Κιουσοπούλου, Καθηγήτρια, Τμήμα Ιστορίας & Αρχαιολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης/**Ελευθερία Ζέη**, Τμήμα Ιστορίας & Αρχαιολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης

5 Φεβρουαρίου 2013

Η κοινωνική προστασία των ενδεών στην ελληνοβενετική ανατολή

Ένδεια και κοινωνική προστασία στην ελληνοβενετική ανατολή. Το παράδειγμα της Κρήτης (13ος-17ος αι.)

Αναστασία Παπαδιά-Λάλα, Καθηγήτρια. Τμήμα Ιστορίας & Αρχαιολογίας, ΕΚΠΑ

«Per maritar rovere donzelle». Η προικοδοσία φτωχών κοριτσιών στις βενετοκρατούμενες κτήσεις των πρώιμων νεότερων χρόνων

Αγγελική Πανοπούλου, Ερευνήτρια ΙΙΕ/ΚΒΕ

Ιδρύματα περιθάλψης ενδεών στις λατινικές κυριαρχίες του ελληνικού χώρου κατά τον ύστερο μεσαίωνα

Μαρίνα Κουμανούδη, Ερευνήτρια ΙΙΕ/ΚΒΕ

12 Φεβρουαρίου 2013

Η φτώχεια των πλουσίων ή πολιτική για τους φτωχούς

Η φτώχεια των πλουσίων. Ή πώς οι φεουδάρχες της μεσαιωνικής Κρήτης μιλούν για φτώχεια

Χαράλαμπος Γάσπαρης, Διευθυντής Ερευνών ΙΙΕ/ΚΒΕ

«Περιπλανώμενοι στους δρόμους, ικετεύοντας ευσπλαχνία». Κύπριοι πρόσφυγες στα τέλη του 16ου αιώνα

Κώστας Τσικνάκης, Ερευνητής, ΙΙΕ/ΚΒΕ

Κοινωνικοοικονομικές ελίτ και φιλανθρωπία στη βενετική Κέρκυρα του 18ου αιώνα: η άλλη όψη του νομίσματος.

Κατερίνα Κωνσταντινίδου, Επίκουρος Καθηγήτρια στην Ιστορία του Νέου Ελληνισμού, Πανεπιστήμιο Αθηνών

19 Φεβρουαρίου 2013

Ενημερία και φτώχεια: μια δύσκολη σχέση και οι αναγνώσεις της

Πώς η ενημερία αποδιαιρθρώνεται σε φτώχεια (13ος-14ος αι.)

Νίκος Καραπιδάκης, Καθηγητής, Τμήμα Ιστορίας, Ιόνιο Πανεπιστήμιο

Ιστοριογραφικά της φτώχειας

Ελευθερία Ζέη, Τμήμα Ιστορίας & Αρχαιολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης

Η πολιτική οικονομία της φτώχειας στις αστικές κοινωνίες του Ύστερου Μεσαίωνα.

Νικολέττα Γιαντσή, Επίκουρος Καθηγήτρια Ευρωπαϊκής Μεσαιωνικής Ιστορίας, Πανεπιστήμιο Αθηνών

26 Φεβρουαρίου 2013

Φτώχεια στα νεότερα χρόνια: η επικινδυνότητα της φτώχειας και τα συστήματα αντιμετώπισής της

Η φτώχεια κατά τον 19ο αιώνα

Μαρία Κορασίδου, Επίκουρος Καθηγήτρια, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Έλεος και τιμωρία: τα συστήματα αντιμετώπισης των φτωχών στη Δυτική Ευρώπη κατά τη Νεότερη Περίοδο

Αλίκη Βαξεβάνογλου, Ερευνήτρια, Κέντρο Ερεύνης Ελληνικής Κοινωνίας, Ακαδημία Αθηνών

Φτώχεια, εξουσία και κοινωνική αναμόρφωση στην οθωμανική Κωνσταντινούπολη του 19ου αιώνα

Έφη Κάννερ, Λέκτωρ, Τμήμα Τουρκικών Σπουδών και Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Αθηνών

Κάθε Τρίτη - Ώρα έναρξης 19:30'

Στο τέλος της εκδήλωσης ακολουθεί συζήτηση μεταξύ κοινού και ομιλητών

Είσοδος Ελεύθερη

Χορηγείται βεβαίωση παρακολούθησης για το σύνολο των εκδηλώσεων σε κάθε ενδιαφερόμενο

Οι ομιλίες θα μεταδίδονται ζωντανά στη διεύθυνση <http://www.ekt.gr/events/live>

*Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών (ΕΙΕ), Αμφιθέατρο «Λεωνίδα Ζέρβας»
Λεωφόρος Βασιλέως Κωνσταντίνου 48, Αθήνα (στάση μετρό Ευαγγελισμός)*

*Για πληροφορίες: 210 7273501+516, e-mail: gramma@eie.gr & mkont@eie.gr
και στον δικτυακό τόπο <http://www.eie.gr/epistimiskoinonia/openscience-gr-general.html>*